

Tre år efter reformen:

Kritiserat bilstöd fungerar bättre idag

För snart tre år sedan ändrades hanteringen av bilstöd för funktionshindrade i grunden. Den nya hanteringen fick i början utstå mycket kritik för långa handläggningstider, bristande information och skilda bedömningar i liknande fall.

– Det fanns en berättigad kritik, men nu flyter verksamheten på bra, säger Per Åke Vastesson, platschef för det nationella försäkringscentret i Norrköping, som bilstödsverksamheten i Västervik sorterar under.

– De har tagit sig det senaste året, säger Pelle Kölhed, ordförande i Riksförbundet för trafik-, olycksfalls- och polio-skadade (RTP) och som ofta företräder de funktionshindrades organisationer i bilstödsfrågor.

– De har en mer ödmjuk inställning nu.

Bilstödet är mycket viktigt för det dagliga livet för många reumatiker och andra funktionshindrade. Fram till 2006 bedömdes ansökningarna i varje försäkringskassa runt om i landet för sig. Eftersom det innebar stor risk för olika bedömningar, koncentrerades all verksamhet till Västervik 2006. Nu jobbar 57 personer där med bilstödsfrågor för hela landet.

Kraftig kritik

Vid starten var kritiken från organisationer med funktionshindrade som medlemmar kraftig. I januari 2008 skrev Reumatikerförbundet och fyra andra organisationer till Försäkringskassans generaldirektör och påtalade problemen.

– Nu fungerar det mycket bättre, säger Per Åke Vastesson. Vårt mål är att 75 procent av alla ansökningar ska vara färdigberedda och beslutade inom 120 dagar och det klarar vi nu.

Pelle Kölhed, ordförande i RTP

Också Anna Nirvin, som är enhetschef för bilstödsverksamheten i Västervik, tycker att verksamheten fungerar bättre nu.

– När vi startade 2006 fanns det ingen enhetlig praxis för hela landet. Den fick vi skapa själva och det gjorde att ärendena tog lång tid samtidigt som det naturligtvis fanns en osäkerhet när vi inte visste säkert hur vi skulle tillämpa lagen.

– Naturligtvis kan allting bli bättre, men nu tycker jag att vi har en fungerande verksamhet, säger hon.

Behöver moderniseras

Även om verksamheten fungerar bättre nu, är Pelle Kölhed inte nöjd med bilstödet.

– Det borde moderniseras, anser han. Man kan till exempel inte få anpassningsstöd till sådant som är standard på vissa bilar. Många bilar har farthållare som standard och då kan man inte få det som anpassning. Ett annat exempel är bensinvärmare som är viktiga för en del funktionshindrade. Sådana är standard på några få bilar och då går de inte att få som anpassning.

– Det är också svårt att hänga med när miljökraven skärps, menar han. Man sitter fast med samma bil i nio år eftersom man inte får stöd för en ny tidigare. Under den tiden hinner det hända mycket på miljöområdet.

Fram till 1989 slapp också funktionshindrade med bilstöd väg- och bränsleskatt. Pelle Kölhed anser att man borde gå tillbaka till det systemet.

– Det skulle göra det mycket lättare för oss att hänga med i utvecklingen, säger han.

5000 beslut

Förra året fattade bilstödsenheten i Västervik ungefär 5000 beslut, som avsåg ansökningar om bilstöd. Av dessa beviljades ungefär 3000 ansökningar eller cirka 60 procent.

Besluten gällde inte lika många personer, eftersom många söker flera olika slags stöd samtidigt.

Alla beslut fattas av en liten beslutsgrupp vid enheten. Innan beslutet fattas har det först utretts och sedan föredragits för den som ska besluta.

– Det betyder att tre personer alltid är inblandade i beslutsprocessen, säger Anna Nirvin. Tidigare var det en person som hade hand om hela processen i varje enskilt fall.

Kan överklagas

Den som inte är nöjd med ett beslut kan överklaga. I första hand sker omprövning av beslutet inom Försäkringskassan, och är man inte nöjd med den kan man överklaga till länsrätten och i sista hand till kammarrätt och regeringsrätt. För att få sin sak prövad i de två sistnämnda instanserna krävs särskilt prövningstillstånd.

Förra året omprövades drygt 500 beslut av Försäkringskassan. Av dessa ändrades beslutet i drygt 50 fall vilket motsvarar cirka tio procent. Någon statistik över hur många ärenden som överklagas till länsrätten finns inte, men en manuell genomgång av en del av domarna 2008 tyder på att det kan vara drygt 100, och att kanske 20 av dessa innebar ändring av tidigare beslut.

– När beslut ändras är det vanligt att det tillkommit något som motiverar ändringen, säger Anna Nirvin. Det finns ingen statistik som visar att det är så men spontant tror jag det.

– Jag tycker mig också se att länsrätterna fattar olika beslut i ärenden som liknar varandra, säger hon.

Färre som söker

Bilstödet är en rättighetslagstiftning, vilket innebär att den som är berättigad till bilstöd också ska få det. Samtidigt är stödet beroende av ett särskilt anslag. Tidigare hände det ofta att pengarna tog slut och att personer som fått stöd beviljat fick vänta tills nästa års anslag beviljats.

– För 2009 har vi fått 247 miljoner till bilstöd och det kommer att räcka, säger Per Åke Vastesson. De två senaste åren har också pengarna räckt.

– Ett skäl till att pengarna räcker bättre nu är att myndigheterna förlängt perioden mellan två bilstöd med två år säger Pelle Kölhed. Tidigare kunde man få nytt bilstöd efter sju år, nu måste man vänta nio år. Då blir det automatiskt färre som söker varje år.

Text: Magnus Lindström
Foto: Hans Pettersson

Franciska Darnell har multipel skleros (MS). Via en ramp kör hon enkelt själv in sin rullstol i bilen med sänkt golv.

Franciska Darnell kan parkera sin rullstol på vilken plats som helst i bilen. Claes Philippen visar styrdonet, som kan ersätta ratt och alla pedaler.

Här blir bilen ett hjälpmedel

Här blir anpassningen av bilar till de funktionshindrades behov verklighet. På Permobil på Värmdön utanför Stockholm byggs bilarna om så att de kan användas och köras av personer som saknar funktioner som krävs för att köra vanliga bilar.

Här görs förändringar som omfattar allt från specialbyggda stora vans med nedsänkt golv som tillåter en rullstolsbunden att själv köra in i bilen och parkera rullstolen till att flytta blinkerspaken från den ena sidan av ratten till den andra.

– Den vanligaste anpassningen är nog vridbara säten som gör det lättare att ta sig in och ut ur bilen, säger Claes Philippen, som är säljare vid företaget.

– Men särskilda handreglage för styrning, gas och broms, allt i ett är också vanliga. Vi flyttar också ofta reglage så att de sitter bättre till för den som ska ha bilen, eller ökar servo-kraften så reglagen ska röra sig lättare.

Teknikutvecklingen går naturligtvis framåt också på det här området, särskilt när det gäller elektroniken. Claes Philippen visar en liten tryckkänslig skärm. Med den kan man

reglera allt som går med elektrisk kraft i bilen, från körrikt-ningsvisare till stolens höjd.

Totalt bygger den här verkstaden om ungefär 150 bilar om året, varav ca 50 är stora vans med nedsänkt golv för rullstolsbundna.

När en bil ska anpassas tar den funktionshindrade som ska ha bilen kontakt med både Vägverket och anpassnings-företaget.

– Det är bra om vi kan vara med när kunden ska välja bil, säger Claes Philippen. Då kan vi se till att han eller hon får en bil som är lämplig att anpassa, men det är alltid den som ska ha bilen som köper den och slutligen bestämmer vad det ska bli. Vägverket ska se till att anpassningen blir trafiksäker.

Bilarna som säljs för anpassning betraktas som hjälpme-del för funktionshindrade och kan därför säljas utan moms och andra skatter.

Text: Magnus Lindström

Foto: Hans Pettersso

Robert Svensson arbetar med rullstolsrampen i en van med sänkt golv.

Med en liten joystick sköter man gas och broms.

Med den här lilla skärmen kan man hantera alla elektriska funktioner i bilen.

Kommunalt bilstöd prövas på 17 orter

Fram till den sista juni nästa år kan invånarna i 17 kommuner runt om i landet få kommunalt bilstöd för att köpa eller anpassa en bil.

Förutsättningarna för stödet är att man har färdtjänst, inte är berättigad till statligt bilstöd och samtycker till reglerna för stödet.

Det kommunala bilstödet är en försöksverksamhet som pågår till den sista juni nästa år. Verksamheten ska sedan utvärderas av Vägverket.

Den som får kommunalt bilstöd förlorar inte sin rätt till färdtjänst. Däremot kan antalet färdtjänstresor, eller det område rätten till färdtjänst gäller, påverkas.

Hur omfattande bilstödet ska vara och vilka som ska kunna få det, bestämmer varje kommun. Ett beslut om att bevilja eller inte bevilja kommunalt bilstöd kan inte överklagas.

När kommunen bedömer om någon ska få bilstöd ska den i första hand ta hänsyn till tekniska och medicinska förhållanden. Den sökandes sociala situation ska inte spela någon stor roll.

De kommuner som deltar i försöksverksamheten är Knivsta, Linköping, Norrköping, Göteborg, Askersund, Degerfors, Hallsberg, Kumla, Laxå, Lekeberg, Lindesberg, Nora, Örebro, Ljusnarsberg, Karlskoga, Hällefors och Krokoms.

FAKTA

Så fungerar bilstödet

Alla som är försäkrade i Sverige och har ett funktionshinder kan få bilstöd. Villkoret är att man har stora svårigheter att ta sig fram på egen hand och inte kan använda allmänna kommunikationer för att man till exempel inte kan gå på eller av en buss.

Funktionshindret måste också vara bestående på så sätt att man kan räkna med att det finns kvar om nio år.

Man kan också få rätt till bilstöd om man har ett funktionshindrat barn som bor hemma. I vissa fall kan den som får bilstöd även få rätt till bidrag till körkortsutbildning.

Stöd i tre delar

Bilstödet består av tre delar, som syftar till att underlätta för funktionshindrade att köpa bil. Man måste alltid själv köpa bilen och stå som ägare.

Alla som har rätt till bilstöd får ett grundbidrag på högst 60 000 kronor för att köpa en bil. Utöver grundbidraget kan man också få ett anskaffningsbidrag. Detta beräknas efter inkomsten.

Om inkomsten är lägre än 88 000 kronor per år, kan man få det maximala bidraget som är 40 000 kronor. Om man har högre inkomst än 160 000 kr per år får man inget anskaffningsbidrag. Om man har låg inkomst kan man därmed få maximalt 100 000 kr i bidrag för att skaffa en bil.

Den som inte kan köra bil på grund av funktionshinder, kan få bidrag för att anpassa bilen till sina behov. Det bidraget ska täcka kostnaderna för anpassningen.

Man kan inte få bidrag för sådant som räknas som standardutrustning. Man kan till exempel inte få bidrag till automatisk växellåda om man behöver en sådan för att man inte klarar att trycka ner kopplingspedalen, eftersom automatlåda finns som standardutrustning till de flesta bilar.

Har man fått bilstöd, kan man inte få ett nytt stöd tidigare än nio år efter det förra stödet.

På Försäkringskassans hemsida www.fk.se finns villkoren för bilstöd utförligt beskrivna.